

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра садівництва ім. проф. В.Л. Симиценка

ЗАТВЕРДЖЕНО
Агробіологічний факультет
«18» червня 2026 р

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ПОМОЛОГІЯ

Галузь знань Н. Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність Н1 Агрономія
ОПП Садівництво, плодовочівництво та виноградарство
Факультет Агробіологічний
Розробник: доктор філософії, доцент кафедри садівництва, Гаврилюк О.С.

Опис навчальної дисципліни. Помологія або плодове сортознавство — це наукова агроно-мічна дисципліна, яка всебічно вивчає сорти плодових і ягід-них культур з метою добору кращих за товарними, смако-вими й технологічними якостями їх плодів, придатних для ви-ро-щування в конкретних агрокліматичних умовах. Вивчення основ помології дозволить майбутнім агроно-мам-садівникам грамотно орієнтуватися в величезному розмаїтті сортів плодових і ягідних рослин, правильно добирати кращі для масового розмноження в розсадниках і вирощування в промислових і аматорських насадженнях в різних регіонах України, постійно покращувати сортовий склад садів і окремих сортів, цілеспрямовано вико-ристовувати їх продукцію. Дисципліна "Помологія" вивчає господарсько-біологі-чні озна-ки плодових і ягідних культур та їх мінливість залежно від агрокліматич-них умов та ґрунтових, походження сортів і вимоги їх до агротехніки; розглядає питання підтримання існуючих сортів в їх типі та подальшого поліпшення шляхом клонової селекції; інтродукції сортів; районування їх на основі виробничо-біологі-чного вивчення в конкретному регіоні.

ПОМОЛОГІЯ

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	Н1 Агрономія	
Освітня програма	Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Обов'язкова</i>	
Загальна кількість годин	<i>120</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>4,0</i>	
Кількість змістових модулів	<i>3</i>	
Форма контролю	<i>іспит</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс	<i>3</i>	<i>3</i>
Семестр	<i>1</i>	<i>3</i>
Лекційні заняття	<i>30 год</i>	<i>10</i>
Практичні, семінарські за- няття	<i>Не передбачено</i>	<i>Не передбачено</i>
Лабораторні заняття	<i>30 год</i>	<i>8</i>
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: ауди- торних	<i>4 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета. Помологія або плодове сортознавство — це наукова агрономічна дисципліна, яка всебічно вивчає сорти плодових і ягідних культур з метою добору кращих за товарними, смаковими й технологічними якостями їх плодів, придатних для вирощування в конкретних агрокліматичних умовах.

Вивчення основ помології дозволить майбутнім агрономам-садівникам грамотно орієнтуватися в величезному розмаїтті сортів плодових і ягідних рослин, правильно добирати кращі для масового розмноження в розсадниках і вирощування в промислових і аматорських насадженнях в різних регіонах України, постійно покращувати сортовий склад садів і окремих сортів, цілеспрямовано використовувати їх продукцію.

Завдання: Дисципліна «Помологія» вивчає господарсько-біологічні ознаки плодових і ягідних культур та їх мінливість залежно від агрокліматичних умов та ґрунтових, походження сортів і вимоги їх до агротехніки; розглядає питання підтримання існуючих сортів в їх типі та подальшого поліпшення шляхом клонової селекції; інтродукції сортів; районування їх на основі виробничо-біологічного вивчення в конкретному регіоні.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Плодівництво»

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати фахові спеціалізовані складні задачі та практичні проблеми професійної діяльності у садівництві і виноградарстві або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальна компетентність (ЗК):

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 3. Здатність використовувати на практиці основні біологічні і агротехнологічні концепції, правила і теорії, пов'язані з плодовими, овочевими рослинами і виноградом.;

СК 10. Здатність застосовувати практичні вміння із вирощування видового і сортового різноманіття овочевих і плодових культур для різного цільового використання.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 9. Володіти методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності плодоовочевих агроценозів із збереженням природного різноманіття.

РН 18. Аналізувати та впроваджувати у виробництво сучасні досягнення із розширення різноманіття овочевих і плодових культур.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма						Заочна форма							
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1. Методологічні основи помології														
Тема 1. Предмет помології. Зародження, розвиток помології. Завдання і зміст сучасної помології. Форми і методи вивчення сортів	13	2		2		9	4	2		2				
Тема 2. Виробничо-біологічне вивчення сортів. Вивчення сортів за морфологічними та фізіологічними ознаками. Повний помологічний опис сорту	17	4		4		9	4	2		2				
Разом за змістовим модулем 1	30	6		6		18	8	4		4				
Змістовий модуль 2. Розмноження і поширення сортів плодових і ягідних культур														
Тема 3. Консерватизм і мінливість сортів. Апробація. Розмноження поширених і перспективних сортів. Зони плодівництва. Районування, його становлення і завдання	6	2		2		2	3	2		1				
Тема 4. Поширені та перспективні сорти яблуні	6	2		2		2	4							
Тема 5. Поширені та перспективні сорти груші та айви	6	2		2		2								
Тема 6. Поширені та перспективні сорти вишні та черешні	6	2		2		2								
Тема 7. Поширені та перспективні сорти сливи та аличі	6	2		2		2				2				
Тема 8. Поширені та перспективні сорти абрикоса та персика	6	2		2		2			2					
Тема 9. Поширені та перспективні сорти суниці	6	2		2		2								
Тема 10. Поширені та перспективні сорти смородини, порічок та агрусу	6	2		2		2								

Тема 11. Поширені та перспективні сорти малини та ожини	4	2			2						
Разом за змістовим модулем 2	52	18		16		18	7	4		3	
Змістовий модуль 3. Часткова помологія											
Тема 13. Моніторинг ринку плодової та ягідної продукції. Зміст часткового сортознавства. Методика моніторингу ринку плодів	22	2		4		16					
Тема 14. Сорти для аматорського садівництва. Напрями розвитку аматорського садівництва. Сорти і віддалені гібриди для аматорського садівництва. Сорти для інтенсивних та індустриальних насаджень плодових і ягідних культур	9	2		2		4	1	1			
Тема 15. Сорти і гібриди для використання в селекції. Генетичні ресурси плодових і ягідних рослин, види колекцій, їх використання.	8	2		2		4					
Разом за змістовим модулем 3	38	6		8		30	3	2		1	
Усього годин	120	30		30		60	18	10		8	

3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методи визначення знімальної стиглості плодів.	2
2.	Методи визначення урожайності. Освоєння методик оцінювання стійкості сортів плодових і ягідних рослин до основних хвороб та шкідників. Визначення стану рослин і певних фенофаз.	4
3.	Оволодіння правилами апробації саджанців плодових і ягідних культур. Апробація саджанців яблуні, груші, черешні	4
4.	Вивчення та опис морфологічних ознак рослин малини і суниці	4
5.	Вивчення та опис морфологічних ознак вегетативних органів сортів яблуні, груші, сливи та черешні	4
6.	Вивчення та опис морфологічних ознак рослин смородини чорної, порічок та агрусу	2
7.	Дегустація плодів популярних сортів яблуні	2
8.	Вивчення та опис морфологічних ознак плодів сливи, вишні, черешні. Дегустація заморожених плодів.	2
9.	Вивчення та опис морфологічних ознак плодів 3-4 сортів горіха грецького та 3-4 ліщини. Дегустація плодів	2
10.	Вивчення документів, які супроводжують передачу сорту в держсортовипробування.	3

11.	Захист реферату “Помологічний опис сорту” (за індивідуальним завданням)	2
12.	Семинар за результатами виконання індив. завдання «Моніторинг ринку плодів _____ м. Київ	2

4. Теми самостійних завдань

№ з/п	Назва теми
1	Помологічний опис сортів та плодів плодових культур
2	Розробка набору сортів для закладання саду
3	Моніторинг ринку свіжої плодової продукції

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- розрахунково-графічні роботи;
- захист лабораторних робіт.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти.

Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол № 10).

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Види навчальної діяльності	Кількість балів
Модуль 1	100 (мін. 60)
Практична робота 1	10
Практична робота 2	10
Практична робота 3	10
Практична робота 4	10
Самостійна робота 1	20
Тест (Модуль 1)	40

Модуль 2	100 (мін. 60)
Практична робота 5	5
Практична робота 6	5
Практична робота 7	5
Практична робота 8	5
Практична робота 9	5
Практична робота 10	5
Практична робота 11	5
Практична робота 12	5
Практична робота 13	5
Самостійна робота 2	10
Тест (Модуль 2)	45
Модуль 3	100 (мін. 60)
Практична робота 14	5
Практична робота 15	5
Практична робота 16	5
Практична робота 17	15
Практична робота 18	20
Самостійна робота 3	20
Тест (Модуль 3)	30
Рейтинг з навчальної роботи	70 (мін. 42)
Підсумкова аестація (Екзамен)	30 (мін. 18)
Рейтинг з дисципліни	100 (мін. 60)

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо де-длайнів та перескладання:	Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний)
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу згідно стандартів ДСТУ 8302-2015 або APA-6 чи APA-7

Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)
------------------------------------	---

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Кондратенко Т. Є., Кузьмінець О.М. Морфологічні ознаки саджанців і живців яблуні районуваних тип перспективних сортів. Довідник для апробаторів.-К., 2008. – 120 с.
2. Гаврилюк О.С., Андрусик Ю.Ю. Методичні рекомендації щодо вивчення курсу «Помологія» і виконання самостійних робіт для студентів спеціальності 203 «Садівництво та виноградарство». — Київ: НУБіП, 2021. — 160 с.
3. Інструкція з апробації маточних насаджень і садивного матеріалу плодових і ягідних культур.– Київ, – 2002.– 52с.
4. Помологія. Яблуня / під заг. Ред. П.В. Кондратенка, Т.Є. Кондратенко.- Вінниця: ТОВ «Міланд-ЛТД», 2013.-626 с.
5. Методика проведення експертизи сортів рослин групи плодових, ягідних, горіхоплідних та винограду на відмінність, однорідність і стабільність / За ред. Ткачик С. О. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю., 2016. – 850 с. Режим доступу: <https://sops.gov.ua/uploads/page/5b92364487670.pdf>
6. Методика проведення експертизи сортів груші звичайної (*Pyrus communis* L.) на відмінність, однорідність і стабільність.
7. Методика проведення експертизи сортів яблуні домашньої (*Malus domestica* Borkh.) на відмінність, однорідність і стабільність.
8. Методика проведення експертизи сортів абрикоса звичайного (*Prunus armeniaca* L.) на відмінність, однорідність і стабільність.
10. Методика проведення експертизи сортів вишні звичайної і вишнево-черешневих гібридів (*Prunus cerasus* L. та *Prunus avium* L. × *Prunus cerasus* L. (син. *Prunus × gondouinii* (Poit. & Turpin) на відмінність, однорідність і стабільність.
11. Методика проведення експертизи сортів персика звичайного (*Persica vulgaris* Mill.) на відмінність, однорідність і стабільність.
13. Методика державної науково-технічної (кваліфікаційної) експертизи сільськогосподарських видів рослин на придатність до поширення в Україні (плодові, ягідні, горіхоплідні, субтропічні, виноград та шовковиця) Випуск п'ятий.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Гаврилюк О.С., Андрусик Ю.Ю. Методичні матеріали до виконання практичних робіт із дисципліни "Помологія" (Садівництво) для студентів денної та заочної форми навчання, спеціальності 203 "Садівництво та виноградарство" ОС "Бакалавр". Навчальне видання. – К., 2021. – 160 с.
2. Гаврилюк О.С. Конспект лекцій із дисципліни "Помологія" (Садівництво) для студентів денної та заочної форми навчання, спеціальності 203 "Садівництво та виноградарство" ОС "Бакалавр". Навчальне видання. – К., 2022. – 159 с.

3. Кондратенко Т. Є., Кузьмінець О.М. Помологія. Поширені та перспективні сорти зерняткових культур. – Київ: ЦП Компрінт, 2018 – 227 с.
4. Кондратенко Т. Є., Кузьмінець О. М. Помологія кісточкових культур. – К.: ЦП Компрінт, 2019. – 292 с.
5. Кондратенко Т.Є. , Кузьмінець О.М. Помологія ягідних культур. – К.: ЦП Компрінт, 2020. – 436 с.